

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Δεύτερος

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχ. ἀπὸ 1 ἰαν. ἰκαστ. ἔτους· καὶ εἶναι ἰσχύουσαι — Τιμὴ προηγ. φύλλον λ. 30 — Γραμ. τῆς Διευθύνσεως: Ὁδ. Σταδίου, 6.

4 Ἰουλίου 1876

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΥ

Η ΠΥΛΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ¹

Διήγημα.

Ἦτον μίαν φορὰν ἀξιωματικὸς τις ἐνάρτετος, καλούμενος Μοντρεζώρ, καὶ αὐτὸς ἐνόσησεν ἐπικινδύνως. Ὁ πνευματικὸς του, φοβούμενος μὴν ἀποθάνῃ, τὸν ἐσυμβούλευσε νὰ ἐξομολογηθῇ καὶ νὰ κοινωνήσῃ, ἵνα γείνη δεκτὸς εἰς τὸν παράδεισον.

— Περὶ τούτου δὲν ἔχω πολλὴν ἀνησυχίαν, εἶπεν ὁ Μοντρεζώρ· διότι, τὴν περασμένην νύκτα εἶδα ὄνειρον, καὶ οὕτως ἡσύχασα ὀλοτελῶς.

— Καὶ τί ὄνειρον εἶδες; ἠρώτησεν ὁ πνευματικός.

— Εἶδα, εἶπε, πῶς ἤμην τάχα εἰς τὴν πύλην τοῦ παραδείσου, καὶ πάμπολλοι ἄνθρωποι μετ' ἐμοῦ, οἵτινες ὅλοι ἐστριμόνοντο ποῖος πρῶτος νὰ εἰσέλθῃ. Ὁ ἅγιος Πέτρος ἠρώτα ἕκαστον αὐτῶν ποίᾳ θρησκείᾳ ἦτον. Ὁ μὲν εἶπεν· Εἶμαι καθολικὸς Ῥωμαῖος. Καλὰ, εἶπεν ὁ ἅγιος Πέτρος· εἰσελθε, καὶ λάβε θέσιν ἐκεῖ, μεταξὺ τῶν καθολικῶν. Ὁ δὲ εἶπεν· Εἶμαι ἀνατολικὸς Ὁρθόδοξος. Καλὰ, εἶπεν ὁ ἅγιος Πέτρος· εἰσελθε, καὶ λάβε θέσιν ἐκεῖ, μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων. Ἄλλος εἶπεν· Εἶμαι διαμαρτυρούμενος Ἀγγλικανός. Καλὰ, εἶπεν ὁ ἅγιος Πέτρος· εἰσελθε, καὶ λάβε θέσιν μεταξὺ τῶν ἀγγλικανῶν. Καὶ οὕτω καθεξῆς. Τέλος πάντων, ἠρώτησε καὶ ἐμὲ ποίαν θρησκείαν εἶχα. Ἀλλοίμονον! εἶπα· κατὰ δυστυχίαν, ὁ τζαλπίωρος Ἰάκωβος Μοντρεζώρ δὲν ἔχει κάμμιαν. Κρίμα! εἶπεν ὁ ἅγιος Πέτρος· δὲν ἤξεύρω τώρα ποῦ νὰ σὲ τοποθετήσω. Μολαταῦτα, εἰσελθε, καὶ οἰκονομήσου ὅπως ἡμπορέσης.

ΠΕΡΙ ΘΕΙΑΣ ΕΥΣΠΛΑΓΧΝΙΑΣ²

Μοὶ γράφετε ὅτι ὁ φίλος μας Βενιαμὶν Κέντ μετέβη εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν. Ἐλπίζω ὅτι θὰ καταταχθῇ ἐν σκηναῖς δικαίων, στηρίζω δὲ τὴν ἐλπίδα μου ταύτην εἰς τὸ ὅτι, χωρὶς νὰ ἦναι τὸσον ἀκριβῶς ὀρθόδοξος, ὅσον σεῖς καὶ ἐγὼ, ἦτον ἄνθρωπος τίμιος καὶ εἶχεν ἀρετάς. Ἄν εἶχεν ὁ-

1. Τὸ διήγημα τοῦτο συνεγράφη ὑπὸ τοῦ συγγραφέως γαλλιστί. Ὁ Παρνὴς, θελήσας νὰ τὸ στιχουργήσῃ, τὸ κατέστρεψε.

2. Ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς ἐκ Φιλαδελφείας πρὸς τὴν δεσποτύνην Πάρτριτζ, τῆς 26 νοεμβρίου 1788.

ΤΟΜΟΣ Β'—1876.

λίγην ὑποκρισίαν, ἡ ὑποκρισία τοῦ ἦτον ἀντίθετος τῆς ὑποκρισίας πολλῶν ἄλλων· ἦτον ἡ ὑποκρισία ἀνδρός, ὅστις δὲν ἦτον τόσον κακὸς, ὅσον ἐφάνετο. Καθ' ὅσον εἶναι περὶ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ μέλλοντος κόσμου, δὲν δύναμαι κατ' οὐδένα τρόπον νὰ φαντασθῶ ὅτι τὸ πλῆθος αὐτὸ τῶν ἐκ διαφόρων θρησκειμάτων πιστῶν οἵτινες, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κρίσεως, θὰ τρέχουν νὰ ἰδοῦν οἱ μὲν τοὺς δὲ κολαζομένους, δὲν θὰ ψευσθῇ εἰς τὰς προσδοκίας του, καὶ δὲν θὰ περιορισθῇ εὐχαριστούμενον εἰς τὴν ἰδίαν του σωτηρίαν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΧΕΙΡΟΣ

πρὸς τοὺς διατελοῦντας ἐφόρους τῆς δημοσίας ἀγωγῆς.

Ἀποτείνομαι πρὸς ὅλους τοὺς φίλους τῆς νεολαίας, καὶ τοὺς ἐξορκίζω νὰ ρίψωσι βλέμμα ἐλεύς πρὸς τὴν ἀθλίαν μου τύχην, καθικετεύουσα αὐτοὺς νὰ διασκεδάσωσι τὰς προλήψεις τῶν ὁποίων γίνομαι θύμα. Εἴμεθα, κύριοι, δύο ἀδελφαί· οἱ δύο ὀφθαλμοὶ τοῦ ἀνθρώπου οὔτε περὶ σφόδρον ὁμοιάζουν, οὔτε ἐν πλειοτέρᾳ ἀρμονίᾳ διατελοῦν, παρ' ὅσον ἠθέλαμεν ζῆ αἱ ἀδελφαὶ ἡμεῖς μετ' ἀλλήλων, ἄνευ τῆς μεροληψίας τῶν γονέων μας, καὶ τῆς ὑβριστικῆς διακρίσεως τὴν ὁποίαν πρὸς ἡμᾶς μεταχειρίζονται. Ἀπὸ τῶν νηπιακῶν μου χρόνων, κύριοι Ἐφοροὶ, ἀνετράφην θεωροῦσα τὴν ἀδελφὴν μου ὡς ἔχουσαν βαθμὸν ἀνώτερον τοῦ ἐδικοῦ μου. Μὲ ἀφῆσαν νὰ μεγαλώσω ἄνευ τῆς παραμικρῆς παιδείας, ἐνῶ διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῆς ἀδελφῆς μου ποῖοι κόποι καὶ ποῖαι θυσίαι δὲν ἔγειναν! Ἐδῶκαν εἰς αὐτὴν διδασκάλους καλλιγραφίας, ζωγραφίας, μουσικῆς καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων· ἐγὼ δὲ, ἐὰν ἐτύχαινε ποτε νὰ πιάσω κονδύλιον, μολυβδοκόνδυλον, βελόνην, μὲ ὠνείδιζαν καὶ μὲ ὑβρίζαν· καὶ ποσάκις ἔπειτα δὲν μ' ἐρράβδιζαν, τιμωροῦντές με ἐπὶ ἀδεξιότητι καὶ ἁλλείψει καλῆς συμπεριφοράς! Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ ἀδελφὴ μου ἐξήτει καὶ ἐλάβανε τὴν συνδρομήν μου εἰς πολλὰς περιστάσεις· ἠθέλει ὅμως ἡ φαντασμένη νὰ ἔχῃ αὐτὴ τὴν ὑπερτάτην διέθυνσιν, νὰ μὴ μὲ προσκαλῇ εἰμὴ ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης, καὶ νὰ μ' ἔχῃ πάντοτε ὡς ὑπηρέτριαν.

Μὴ νομίσητε ὅμως, κύριοι Ἐφοροὶ, ὅτι, ταῦτα γράφουσα καὶ οὕτω παραπονουμένη, κινῶμαι ἀπὸ αἰσθημα ματαιοφροσύνης. Ὅχι· τὰ ἐά-

δυσεξέργαστα. Εύκολωτέρα, δραστηριωτέρα και ευθηνότερα φυτοφθειροκτόνος μέθοδος εἶνε ἐκείνη καθ' ἣν υποκαπνίζομεν τὰ φυτὰ διὰ φύλλων νικοτιανῆς κεκομμένων ἢ μῆ, θέτοντες αὐτὰ ἐν κεραμίῳ μετ' ἀνθράκων. Κατ' ἀρχὰς ὅλη ἡ ἀποκία τῶν φυτοφθειρῶν διεγείρεται εἰς ταρχήν, εἴτα πολλὰ ἀποβάλλουσι τὴν εὐστάθειαν, κλονίζονται καὶ καταπίπτουσιν· ἀλλὰ μένουσαι ἐπὶ τῶν κλάδων ἢ πίπτουσαι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ζῶσαι θνήσκουσι μετ' ὀλίγον καίπερ παύσαντος τοῦ καπνίσματος. Φυτὸν καπνισθὲν δεικνύει ἐπὶ τῶν γωνιῶν τῶν φύλλων ἢ ἐπὶ τῶν τριχῶν καὶ ἀλλαχοῦ τὰς νεκρὰς συνερικνωμένας φυτοφθείρας, σημεῖα τῆς προϋπαρξέας ἐκεῖ ἀγέλης τῶν παρασίτων.

Σ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΕΝ ΓΕΝΕΥΗ.

Ἐν Γενεύῃ, ὡς καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλβετίαν, ἡ κυβερνήσις ἀφιέρωσε πρὸ πολλοῦ μίαν ἑορτὴν διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς προκαταρκτικῆς καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως ἀμφοτέρων τῶν φύλων, καὶ αὕτη θεωρεῖται μίᾳ ἀπὸ τὰς μεγαλειτέρας τῶν ἐθνικῶν τῶν ἑορτῶν· εἶναι δὲ αὕτη, ἡ ἡμέρα τῆς διανομῆς τῶν βραβείων καὶ τοῦ διδομένου εἰς αὐτοὺς γαύματος ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας.

Ἡ κυβερνήσις ἐν Γενεύῃ βραβεύει τοὺς διακριθέντας μαθητὰς ἐπὶ τῇ χρηστῇ ἀγωγῇ καὶ ἐπὶ μελείᾳ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους· γίνεται δὲ ὡς ἑξῆς·

Κατὰ τὸ πέρας τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων, ὁρίζεται ἡ πρώτη ἐβδομάς τῶν βραβείων διὰ τοὺς ἄρρενας καὶ ἡ δευτέρα διὰ τὰ κοράσια. Παρευρίσκονται δὲ εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ ὀρισμένον μέρος, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἅπαν τὸ Βουλευτικὸν σῶμα, τὸ σῶμα τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, οἱ ἐξετάσται (jury d'examen), οἱ γονεῖς καὶ οἱ κηδεμόνες καὶ πολλοὶ ξένοι, δι' εἰσιτηρίου. Ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας κατὰ πρῶτον ἀναγινώσκει ἀκριβῆ ἐκθεσιν περὶ τῆς καταστάσεως ἐν γένει τῶν σχολείων, ὡς καὶ ἄλλων ζητημάτων ἀφορώντων τὴν ἐκπαίδευσιν· ἀποπερατώνσας δὲ τὴν προκαταρκτικὴν ταύτην ἐργασίαν ἀπευθύνει ἐπὶ τέλους προσλαλίαν πρὸς τοὺς μαθητὰς, καὶ ἀκολούθως ἄρχεται παρὰ τοῦ ἰδίου ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ἡ διανομὴ τῶν βραβείων, ἐκφωνοῦντος τὰ δνόματα τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Κολλεγίου, ἅτινα εἰσὶ τετυπωμένα ἐν φυλλαδίῳ. Μετὰ ταῦτα ἡ Πολιτεία δίδει γαῦμα εἰς τοὺς μαθητὰς, εἰς τὸ ὅποιον λαμβάνει ὡσαύτως μέρος ἅπαν τὸ προμνημονευθὲν ἀνωτέρω προσώπων ἐν μεγάλῃ γολῇ. Ἐμπροσθεν δὲ τοῦ καταστήματος τούτου, τοῦ χρησιμεύοντος καὶ ὡς Βουλευτηρίου, ὑπάρχει μεγάλη πλατεῖα ἀνθοστόλις προωρι-

σμένη πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἐνθα γίνονται διάφορα γυμνάσια ὑπὸ τῶν μαθητῶν, ἐκείθεν δὲ ἐν σῶματι διατρέχουσιν ἅπασαν τὴν πόλιν, προηγούμενης καὶ παιανίζουσας τῆς μουσικῆς· ἔπονται δὲ, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, οἱ καθηγηταί, οἱ διδασκαλοί, οἱ ἐξετάσται, τὸ Βουλευτικὸν σῶμα, καὶ ἐπὶ τέλους οἱ μαθηταί, προηγούμενων τῶν βραβευθέντων, πάντες ἐν τάξει ἀνὰ δύο, μηδενὸς ἐξαιρουμένου, καὶ αὐτῶν τῶν ὑπουργῶν καὶ βουλευτῶν, διότι οὐδὲν ἐν ἀταξίᾳ πράττεται ἐν Ἑλβετίᾳ. Τὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνεται καὶ διὰ τὰ κοράσια.

Ἐγὼ οὐδὲν δύναμαι νὰ εἶπω περὶ τῆς ἀληθοῦς πατρικῆς ταύτης μερίμνης ἐκ μέρους τῆς Ἑλβετικῆς κυβερνήσεως· μόνον τοῦτο προσθέτω, ὅτι καθ' ἣν στιγμὴν ἔβλεπα τὸ λαμπρὸν καὶ συγκινητικὸν ἐκεῖνο θέαμα, τὸ ὁποῖον τοσαύτην μοὶ ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν, ἀναλογισθεὶς τὰ ἡμέτερα, κατελήφθην ὑπὸ τρομερῆς ἀθυμίας!

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

31.—Διὰ τί οἱ ἰχθύες δύνανται νὰ κατέρχωνται καὶ ν' ἀνέρχωνται ἐντὸς τῆς θαλάσσης;

Διότι ἐξογκοῦσιν ἢ συστέλλουσι τὴν νηκτικὴν αὐτῶν κύστιν (φρούσκαν), ἐκτοπίζουσι δὲ κατὰ βούλησιν πλειότερον ἢ ὀλιγώτερον ὕδωρ, χάνουσιν ἐπομένως μικρότερον ἢ μεγαλύτερον μέρος τοῦ βάρους τῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀπόλυτον βάρος αὐτῶν μένει σταθερὸν, βυθίζονται ἢ ἀνέρχονται ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

ΔΗΜΩΔΕΙΣ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ

Τῆς ἁγίας Μαρίνας σῶκο,
τ' αἰ Ἀιοῦ σταφύλι,
καὶ τὸν Αὐγούστο μαντήλι.

Ἦτοι κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἁγίας Μαρίνης (17 Ἰουλίου) εἰσὶν ὄριμα τὰ σῦκα, κατὰ δὲ τὴν τοῦ προφήτου Ἡλίου (20 Ἰουλίου) αἱ σταφυλαί. Τὸ τελευταῖον τῆς παροιμίας μέρος φαίνεται ἡμῖν ἀνεξήγητον, ἐκτὸς ἐὰν ἐννοῇ ὅτι αἱ σταφυλαί, ὧν ἡ ὀρίμανσις ἄρχεται ἀπὸ τοῦ τέλους Ἰουλίου, εἰσὶν ἄφθονοι κατὰ τὸν Αὐγούστον καὶ δύναται τις νὰ πληρώσῃ μανδήλια ἐξ αὐτῶν.

*

Ὁ Προκόπης κόφτ' ἀγγούρια,
ἡ ἁγία Μαρίνα σῦκα
κι' ὁ αἰ Ἀῖς τὰ σταφυλάκια
μέσ' ἔς τὰ βεργοπανεράκια.

1. Περὶ ἐκπαίδ. ἐν Ἑλβετίᾳ, ὑπὸ Β. Ν. Βουλγάρους.

Ταυτόσημος τῇ ἀνωτέρῳ. Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Προκοπίου, καθ' ἣν οἱ σικυοὶ (ἀγγούρια) ὀριμάζουσι, τελεῖται τὴν 8 Ἰουλίου.

*

Τ' αἰ Ἀιοῦ τὸ καρύδι,
τοῦ Σωτῆρος τὸ σταφύλι
καὶ τῆς Παναγίας τὸ σῶκο.

Ἡ παροιμία αὕτη λέγεται ἐν Ἡπειρῷ, ἡ δὲ ἀσήμαντος ἀσυμφωνία πρὸς τὰς προλαβοῦσας εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς ὀριμάνσεως τῶν σταφυλῶν καὶ τῶν σῦκων προέρχεται ἴσως ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ κλίματος. Τοῦ Σωτῆρος εἶναι ἡ ἑορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, τελουμένη τὴν 6 Αὐγούστου, τῆς Παναγίας δὲ ἡ τῆς Κοιμήσεως τῆς Παναγίας (15 Αὐγούστου).

*

Ἀπὸ τὰ σῦκα ὡς τὰ σταφύλια.

Ἐπὶ βραχυτάτων χρονικῶν διαστημάτων.

*

Τὸν Ἀλωνάρη ἔδρεχε ἔς τὸν ποντισμένον τόπον.

Ἐπιζημία ἡ βροχὴ κατὰ τὸν Ἰούλιον. Ἀλωνάρης λέγεται ὁ Ἰούλιος διότι εἶναι ὁ μὴν καθ' ὃν ἄλωνίζονται τὰ γεννήματα, ὡς Θεριστῆς λέγεται ὁ Ἰούνιος, καὶ Τρυγητής ὁ Σεπτέμβριος. Ποτισμένος δὲ σημαίνει τὸν ἐπάρκτον καὶ δυστυχεῖ τύπον.

*

Ἐστὶ τῶγες τὸ λινάρι,
νὰ ἀνθῇ τὸν Ἀλωνάρη.

Παροιμία σμυρναϊκῇ σαφῆς, ἀλλ' ἀνακριβῆς. Διότι κατὰ τὰς παρατηρήσεις πολλῶν βοτανικῶν ἐν Ἑλλάδι τὸ λίνον ἀνθεῖ τὸν Μάρτιον καὶ τὸν Ἀπρίλιον.

* * *

ΛΥΣΙΣ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΩΝ ΑΠΟΡΙΩΝ

Γόρδιος δεσμός.

Ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος διέτριβεν εἰς Γόρδιον (κατὰ φεβρουάριον ἢ Μάρτιον τοῦ 333) ἔκοψε τὸν λεγόμενον γόρδιον δεσμόν, ἐξ οὗ παρήχθη τὸ τοσοῦτον πολυθρύλητον γενόμενον περὶ τοῦ δεσμοῦ τούτου λόγιον· συνέβη δὲ τὸ γεγονός ὡς ἑξῆς. Εἰς τὴν ἄκραν τῆς πόλεως ἐκείνης ἐφυλάσσετο ἄμαξα, ἥτις, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἀνῆκέποτε εἰς τὸν γεωργὸν Γόρδιον καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ Μίδαν, τοὺς πρώτους βασιλεῖς τῆς Φρυγίας· ὁ δεσμός ὅστις συνῆπτε τὸν ζυγὸν τῆς ἀμαξῆς ταύτης μετὰ τοῦ ῥυμοῦ ἦτο ἐκ φλοιοῦ κρηνέας, καὶ τοιοῦτοτρόπως συμπελεγμένος, ὥστε οὔτε τέλος οὔτε ἀρχὴ αὐτοῦ ἐφαίνετο, ἡ δὲ λύσις ἐνομιζέτο ἀκατόρθωτος· καὶ ἐν τούτοις χρησμός ἀρχαῖος ἔλεγε, ὅτι ὁ λύσας τὸν δεσμόν τοῦτον θέλει ἄρξει τῆς Ἀσίας. Ὅτε λοιπὸν ὁ Ἀλέξανδρος ἀνέβη εἰς τὴν ἄκραν ἵνα παρατηρήσῃ τὸ ἱερὸν τοῦτο τῆς ἀρχαιότητος λείψανον, ἅπαντες οἱ περὶ αὐτὸν, Φρύγες τε καὶ Μικεδόνες, περιέ-

μενον ἀνυπομόνως νὰ ἴδωσιν, ἐὰν ὁ περὶ Γραμικὸν νικητὴς καὶ ὁ δορυκτῆτωρ τοῦ Ἀλικαρνασσοῦ θέλει περιποιήσῃ ἑαυτῷ τὴν ἐπαγγελιομένην κυριαρχίαν, κατισχύων τῶν δυσχερεῶν τοῦ δεσμοῦ. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος περιῆλθε μὲν κατ' ἀρχὰς εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν, ἐπὶ τέλους ὅμως ἐν τῇ ὁρμῇ αὐτοῦ ἔκοψε διὰ τοῦ ξίφους τὸ σύναμμα· καὶ τοῦτο ἐθεωρήθη παρὰ πάντων ὡς λύσις τοῦ προβλήματος, ἐξασφαλίζουσα τὸ δικαίωμα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κυριαρχίας τῆς Ἀσίας.¹

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * Ἐὰν ἀληθῶς πιστεύωμεν, ὅτι τὸ ἀντιπροσωπικὸν καὶ συνταγματικὸν πολίτευμα εἶνε τὸ μόνον πολίτευμα, τὸ ἐξασφαλίζον τὴν εἰρηνικὴν ἡμῶν πρόδοον, ὁφείλομεν, πρὸ πάσης μεταρρυθμίσεως, νὰ μεταρρυθμίσωμεν τὰς ἰδέας καὶ τὰς ἔξεις ἡμῶν, κατανοοῦντες, ὅτι ὁ Βουλευτὴς δὲν εἶνε ἀντιπρόσωπος τῶν ἰδιωτικῶν ἡμῶν υποθέσεων, οὐδὲ τὸ δημόσιον Ταμεῖον, ταμεῖον τοῦ Ἀντιπροσώπου τῆς ἐπαρχίας ἡμῶν. Προσέτι δὲ, ὅτι οἱ Βουλευταί, ἀντιπροσωπεύοντες, κατὰ τὸ ἄρθρον 67 τοῦ Συντάγματος, τὸ ἔθνος καὶ οὐχὶ μόνον τὴν ἐπαρχίαν, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐκλέγονται, δὲν δύνανται ν' ἀπαιτῶσι παρὰ τῆς Κυβερνήσεως παρχωρήσεις, ἀντιβαίνουσας εἰς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα, καθόσον, οὕτω πολιτευόμενοι, παραγνορίζουσι τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν καὶ ἀπεκδύονται τῆς ἐξουσίας, τὴν ὁποίαν περιεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος, τοῦ ἐξελέγχειν τὰς ὑπουργικὰς πράξεις. Ἀλλ' ὅπως, ἐπ' ἀγαθῇ τῆς Πολιτείας λειτουργοῦν τὸ πολίτευμα, ἔτι μᾶλλον ἐδραιωθῇ ἐν τῇ ἐθνικῇ συνειδήσει, καὶ περιφρουρηθῇ συνάμα ἡ διοίκησις κατὰ τῆς βαγδαίας εἰσβολῆς τῶν ἰδιωτικῶν ἀξιώσεων, δέον οἱ ἀνερχόμενοι εἰς τὰς ὑπουργικὰς ἑδρας νὰ ἐνθυμῶνται, πρῶτον μὲν, τὴν συμβουλὴν ἣν ἔδιδεν ὁ Σωκράτης πρὸς τὸν Γλαύκωνα, εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς εὐδοκίμειν τε καὶ θαυμάζεσθαι ἐν τῇ πόλει, πειρῶ καταργήσασθαι ὡς μάλιστα τὸ εἶδέναι ἃ βούλει πράττειν· καὶ δεύτερον, ὅτι ὁ δόκιμος Κυβερνήτης δὲν εἶνε ὁ δίδων, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀρνούμενος, δὲν εἶνε ὁ ὑποχωρῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀνθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ ὁ εὐπλοῶν οὐριοδρομοῦντος τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ ὁ δυνάμενος νὰ θαλασσοπορῇ καὶ νὰ διευθύνῃ τὸ σκάφος πρὸς τὸν πρὸς ὃν ὅρον αὐτοῦ, ἐν μέσῳ κλυδωνιζομένου πελάγους. (Ι. Α. Σούτσος.)

* * Ἐὰν ἡ τυραννία τῶν προϊσταμένων σου σὲ πιέζῃ, σιώπα, ποίει τὰ προσταττόμενα καὶ λάθε βιώσας. Ὁ σοφὸς, ὑπὸ τειχίον ἀποστάς, κρύπτεται καὶ ἡσυχίαν ἄγει ἐν ἡμέραις θυέλλης. Οὐδόλως βαίνει ἐναντίον τοῦ ῥεύματος ὁρμητι-

1. Ἦτορ τοῦ ἑλλήν. ἔθνους, ὑπὸ Κ. Παπαγγεωργίου.

κοῦ χειμάρρου, ἐνκντίνον ἰσχυρῶν προσταγμάτων· δὲν ζῆται τὴν δόξαν αὐτοῦ ἐν ματαίοις ἐλέγχοις κακῶν διατάξεων· γινώσκει δὲ ἀρκούντως, ὅτι τὸ κακὸν ἀφ' ἐαυτοῦ ἐπὶ τέλους ἀπόλλυται, καὶ ὅτι μόνος ὁ προνοητικὸς σώζει ἐαυτὸν διὰ τῆς φρονήσεως ἐκ τοῦ καθολικοῦ ναυαγίου. (Zschokke.)

* * * Εἶνε μέγα δυστύχημα νὰ μὴ ἔχη τις ἀρετὸν πνεῦμα ἵνα ὁμιλῇ καλῶς, οὔτε ἀρετὴν κρίσιν ἵνα σιωπῇ. (La Bruyère.)

* * * Ἡ σοφία εἶνε εἰς τὸ στόμα τῶν γερόντων ὡς τὸ μέλι εἰς τὸ στέλεχος παλαιοῦ δένδρου.

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΠΕΡΙ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΛΟΥΤΡΩΝ

Ἡ χρῆσις τῶν θαλασσίων λουτρῶν κατὴν τῆς πάγκοιτος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτῶν οὐ μόνον οἱ παράλια οἰκοῦντες δροσίζονται λουόμενοι καὶ κολυμβῶντες ἐν τῇ θαλάσῃ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μεσογείων οὐχὶ ὀλίγοι καταβαίνουσιν εἰς τὰ παραθαλάσσια ἐπίτηδες διὰ τὰ λουτρά. Πολλοὶ ἀποκαμόντες ἐκ τῆς ἐν καιρῷ τοῦ χειμῶνος ἐργασίας, ἢ διάγοντες ὡς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν εἰς καθέδριον καὶ ὁπωςδήποτε ἐξασθενήσαντες, ἐπιζητοῦσι κραταίωσιν καὶ ἐμπέδωσιν τῆς κλονουμένης αὐτῶν υγείας καὶ ἔρχονται ν' ἀντλήσωσιν ἀπὸ τῶν λουτρῶν ἐνίσχυσιν πρὸς νέους κόπους. Ἀλλὰ καὶ ἄρρωστοι ἐκ διαφόρων νόσων παραγγέλλονται ὑπὸ τῶν ἱατρῶν νὰ υποβληθῶσιν εἰς τὴν διὰ θαλασσίων λουτρῶν θεραπείαν, πρὸ πάντων δὲ χοιραδικὰ παιδία καὶ χλωρωτικὰ κόραι καὶ ἀναιμικὰ καὶ ὑπερική γυναικες καὶ ἐν γένει οἱ λεγόμενοι νευρικοί. Εἶνε τάχα ἄξιον τῆς φήμης καὶ δικαιολογεῖ τὴν τόσον διαδεδομένην χρῆσιν αὐτῶν προφανῆς ὡφέλεια, ἢ καὶ τὰ θαλάσσια λουτρά, ὅπως καὶ τόσα ἄλλα, ἐπιβάλλει ὁ συρμὸς καὶ ὑπαγορεύει ἢ συνήθεια, ἀντὶ δὲ ὡφελείας γίνονται πρόξενον βλάβης καὶ παθῶν πολλάκις βαρέων;

Ὅπως ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο, ἀνάγκη προηγουμένως νὰ εἰπωμεν ὀλίγα περὶ τοῦ θαλασίου λουτροῦ καθόλου καὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ.

Ἡ ἐν θαλάσῃ λουσις δὲν ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀπλὴν ψυχρολουσίαν, οὐδὲ τὸ θαλάσσιον λουτρὸν εἶνε ἀπλὸν ψυχρὸν λουτρὸν, ἀλλ' ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν καλουμένων ἱαματικῶν ἢ κοινότερον μεταλλικῶν λουτρῶν ὡς ἐκ τῶν ἀλατωδῶν τοῦ θαλασίου ὕδατος συστατικῶν, ὧν ἐξέχει τὸ μαγειρικὸν ἅλας. Μετὰ τῶν ἐνεργειῶν λοιπὸν τοῦ ψυχροῦ λουτροῦ τὸ θαλάσιον λουτρὸν συνενοῖ καὶ εἰδικωτέραν ἐνέργειαν ὡς ἐκ τῆς χημικῆς αὐτοῦ συνθέσεως, οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὸ σῶμα καθόλου διὰ τῆς εἰς αὐτὸ εἰσχωγῆς θαλασσίας

ἀλάτων. Πλὴν ὅμως τῆς χημικῆς συνθέσεως καὶ τῆς ὡς ἐκ ταύτης μεγάλης πυκνότητος καὶ ἄλλαι περιστάσεις καὶ ἰδιότητες τοῦ θαλασίου ὕδατος συντελοῦσιν εἰς τὴν εἰδικωτέραν αὐτοῦ ἐνέργειαν, ὧν κυριώταται εἶνε ὁ διηλεκτικὸς κυματισμὸς καὶ ἡ θερμοκρασία. Ἡ θερμοκρασία τοῦ θαλασίου ὕδατος διὰ τὴν πυκνότητά αὐτοῦ εἶνε ἥπτον ἐμμετάβλητος ἢ ἡ τῶν γλυκίων ὕδατων· αὐξάνει δὲ τὸ θέρος οὐχὶ ἀποτόμως ἀλλὰ βαθμηδόν, καὶ φθάνουσα εἰς τὸ μέγιστον αὐτῆς περὶ τὰ τέλη Ἰουλίου, διατηρεῖται ἐπὶ τινὰ χρόνον σχεδὸν σταθερά, ἐλαττοῦται δὲ πάλιν βαθμηδὸν κατὰ τὸ φθινόπωρον. Δυστυχῶς παρ' ἡμῖν δὲν ἐγένοντο εἰσέτι παρατηρήσεις οὔτε περὶ ἄλλων, οὔτε περὶ τῆς θερμοκρασίας τῶν θαλασσίων μερῶν, ἅτινα χρησιμεύουσιν εἰς λουτρά. Ὡς πρὸς τὰς καθ' ἡμέραν μεταβολὰς τῆς θερμοκρασίας δυνάμεθα καθόλου νὰ εἰπωμεν, ὅτι ἡ θάλασσα εἶνε ψυχρότερα τὴν πρωΐαν, θερμότερα δὲ γίνεται ἀπὸ τῆς μεσημβρίας πρὸς τὴν δειλὴν, πολλάκις μάλιστα ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε τὸ θαλάσσιον λουτρὸν ἀντὶ ψυχροῦ καταντῇ σχεδὸν χλιαρὸν.

Εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ θαλασίου λουτροῦ συντελεῖ καὶ ὁ ἀὴρ τῆς θαλάσσης, ὅστις εἶνε καθαρώτερος, πλεόν ζωογόνος καὶ διεγερτικὸς τῶν λειτουργιῶν τοῦ σώματος.

Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ θαλασίου λουτροῦ εἶνε ἡ ἄμεσα καὶ ἐν αὐτῷ τῷ λουτρῷ ἐκδηλούμενα, ἢ ἐπακόλουθα καὶ μετὰ ταῦτα παρατηρούμενα.

Τὸ σπουδαιότατον ἄμεσον ἀποτέλεσμα ἔχει τὸ θαλάσιον λουτρὸν κοινὸν μετὰ παντὸς ψυχροῦ λουτροῦ· εἶνε δὲ τοῦτο ἡ αἰσθησις ψύχους, ἢ φρικίας, ἢ τὸ λεγόμενον πρῶτον ῥίγος, καθ' ὃ συσπᾶται τὸ δέρμα καὶ ἀπωθοῦνται τὰ ὑγρά ἀπὸ τῆς περιφερείας τοῦ σώματος πρὸς τὰ ἐσωτερικὰ ὄργανα. Τὸ πρῶτον ῥίγος μετ' ὀλίγον ἐκλείπει καὶ ἐπανερχεται κατόπιν ἄλλο καλούμενον δεύτερον ῥίγος. Ἡ σφοδρότης τοῦ πρώτου ῥίγους, ἢ πρὸς αὐτὸ ἀντίστασις καὶ τὸ μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ δευτέρου χρονικὸν διάστημα τοσοῦτον ποικίλουσιν, ὥστε δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς βάσις ὅπως διακρίνωμεν τοὺς λουόμενους εἰς διαφόρους κατηγορίας, προσδιορίζωμεν τὴν προσήκουσαν διάρκειαν ἐκάστου λουτροῦ καὶ συμπεραίνωμεν ἂν ἔχομεν νὰ προσδοκῶμεν ὡφέλειαν ἐκ τῶν λουτρῶν.

Τῶν λουομένων οἱ μὲν οὐδεμίαν σχεδὸν αἰσθάνονται ἐντύπωσιν εἰσερχόμενοι εἰς τὴν θάλασσαν καὶ δύνανται νὰ μείνωσιν ἐν αὐτῇ, ἐὰν μάλιστα κολυμβῶσιν, ἡμίσειαν ἢ καὶ ὀλόκληρον ὥραν χωρὶς νὰ αἰσθανθῶσι τὸ δεύτερον ῥίγος. Τοῦτο παρατηρεῖται ἐπὶ νέων ὑγιῶν καὶ ῥωμαλέων, καὶ μάλιστα τῶν εἰθισμένων εἰς τὴν ψυχρολουσίαν. Ἄλλοι τούναντίον, καὶ οὗτοι εἶνε οἱ πλείστοι, καταλαμβάνονται ὑπὸ ζωνηρᾶς αἰσθήσεως τοῦ ψύχους, ὑπὸ πε-

ρισφίγξεως καὶ καταπίεσεως τοῦ στήθους καὶ τοῦ ἐπιγαστροῦ, ὠχρίωσι, συσπῶσι τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου, σκοτοδινιῶσιν, ἔχουσι παλμούς καὶ αἰσθάνονται καυσὶν ἐσωτερικὴν ἐν τῷ θώρακι καὶ ἐλαφρὸν θῆχα. Ταῦτα πάντα παύονται θᾶπτον ἢ βράδιον κατὰ τὰ πρόσωπα καὶ ἐπακολουθοῦνται μάλιστα ὑπὸ εὐφορίας· συντελοῦσι δὲ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εὐφορίας καὶ ἡ πυκνότης τοῦ θαλασίου ὕδατος καὶ ἡ ὁμαλὴ καὶ μὴ ἐμμετάβλητος αὐτοῦ θερμοκρασία καὶ ὁ διηλεκτικὸς κυματισμὸς. Εἰς τὴν εὐφορίαν ἔπεται τὸ δεύτερον ῥίγος βραδύτερον μὲν ἐπὶ νέων εὐεκτούντων, ταχύτερον δὲ ἐπὶ ἐξησθημένων ἐκ καθεδρίου βίου, ἐξ ἡθικῶν περιπετειῶν κτλ.

Ὑπάρχουσι καὶ τινες καταλαμβάνοντες ὑπὸ σφοδρότατου ῥίγους ἅμα εἰσελθόντες εἰς τὴν θάλασσαν, ὥστε ἀφίνουσι κραυγὰς· ἡ χροιά αὐτῶν ἀποβαίνει κυανῇ· οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου ἐξαλλοιοῦνται βαθέως· παρὰ τούτοις τὸ ῥίγος δὲ μὲν ἐκλείπει, ἀλλ' ἐπανερχεται μετὰ τρία ἢ τέσσαρα λεπτά τῆς ὥρας, δὲ δὲ ἐξακολουθεῖ κατέχον αὐτοὺς ἐν τῇ δυσχερίᾳ ἐκείνῃ καταστάσει ἐνδὼς διαμένουσιν ἐν τῷ ὕδατι· ἐξέρχονται δὲ τῆς θαλάσσης ῥιγούντες καὶ φρικιῶντες καθ' ὅλον τὸ σῶμα καὶ συγκρούοντες τοὺς ὀδόντας. Οἱ τοιοῦτοι οὐχὶ σπανίως καὶ ἀφοῦ τρίψωσι τὸ σῶμα ἐπιμελῶς καὶ ἐνδυσθῶσι καὶ πίνωσι ζεστόν τι ἢ οἶνον, ἐξακολουθοῦσιν ἐπὶ τινὰ χρόνον αἰσθανόμενοι περὶψυξίν γενικὴν καὶ ἔχοντες ἐξηλλαγμένην τὴν χροιάν. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται οἱ κατ' ἐξοχὴν νευρικοὶ λεγόμενοι, οἱ προσεγγίζοντες εἰς τὸ γῆρας καὶ οἱ ἀρχόμενοι τῶν θαλασσίων μετὰ τὴν χρῆσιν θερμῶν λουτρῶν.

Ὑπάρχουσι δὲ καὶ οἱ μὴ ἀνεχόμενοι τὰ θαλάσσια λουτρά ἐξ ἰδιοσυγκρασίας. Ἡ συνήθεια ἐξαλείφει βαθμηδὸν ἢ ἐλαττώνει τὴν τοιαύτην διάθεσιν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἀντιπάθειαν πρὸς τὰ θαλάσσια λουτρά, ὅπως τοῦτο παρατηρεῖται ἰδίᾳ ἐπὶ χλωρωτικῶν καὶ τὸ κολύμβημα δὲ συντελεῖ εἰς τοῦτο βραχύον τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου ῥίγους καὶ βραδύνον τὴν εἰσβολὴν τοῦ δευτέρου.

Οἱ πλείστοι τῶν ἐν θαλάσῃ λουομένων μετὰ τὰ πρῶτα λουτρά αἰσθάνονται κόπωσιν γενικὴν καὶ κάματον τοῦτε σώματος καὶ τῆς διανοίας, δκνηρίαν καὶ ὑπνηλίαν ἐν καιρῷ τῆς ἡμέρας, πρὸ πάντων μετὰ τὸ φαγεῖν· τὴν δὲ νύκτα κοιμῶνται βαθέως καὶ βαρύτερον τοῦ συνήθους. Μεθ' ὅλον ὅμως τὸν κάματον τοῦτον μετὰ τινος ἡμέρας ἢ χροιά αὐτῶν γίνεται καταφανῶς εὐάνθεστέρα, βαθμηδὸν δ' ἐξαλείφονται τὰ φαινόμενα τῆς καταπτώσεως καὶ παρατηρεῖται ζωηρότης τῶν τε σωματικῶν καὶ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων. Ὁ κάματος ὅμως οὗτος παρ' ἄλλοις αὐξάνει εἰς τοσοῦτον βαθμὸν, ὥστε ἀφ' ἐαυτῶν διακόπτουσι

τὰ λουτρά, αἰσθανόμενοι κόπον τῶν μελῶν ἀναγκάζοντα αὐτοὺς νὰ κατακλιθῶσιν, ἐκ διαλειμμάτων δὲ στενοχωρίαν καὶ βάρος κατὰ τὸ στήθος, κεφαλαλγίαν ἢ σκοτοδινίαν, καὶ συμφορήσεις πρὸς τὴν κεφαλὴν· ὁ ὕπνος γίνεται ταραχώδης καὶ διακεκομμένος. Καὶ ἀπὸ τῆς κοιλίας ἐπέρχονται φαινόμενα: ἀνορεξία, δυσκοιλιότης, διάρροια. Ἐκ τοῦ δέρματος κυησμός καὶ ἐξανθήματα. Ἡ φυσιολογικὴ ἐνέργεια τῶν λουτρῶν ἐκδηλοῦται συγχάνει καὶ ὑπὸ πυρετοῦ ἐφημέρου. Ταῦτα πάντα ἐλαττοῦνται βαθμηδὸν ἐκ τῆς συνηθείας, ἐνίοτε δὲ καὶ παρκαμένους. Τέλος τὸ σταθερώτερον ἀποτέλεσμα τοῦ λουτροῦ συνίσταται εἰς τὴν λεγομένην ἀντίδρασιν. Τὸ σῶμα κρατύνεται, ἡ ἰσχὺς τῶν ὀργάνων ἐντείνεται, οἱ ἱστοὶ τινεῖται, τοῦ πεπτικοῦ συστήματος ἡ ἐνέργεια αὐξάνει, ἡ κινητικότης τῶν μυῶν καὶ αἱ λειτουργίαι τοῦ νευρικοῦ συστήματος γίνονται ζωηρότεροι.

Τοιαύτη διὰ βραχείων εἶνε ἡ ἐπὶ τοῦ σώματος ἐνέργεια τῶν θαλασσίων λουτρῶν· καὶ κατὰ ταῦτα τὰ θαλάσσια λουτρά εἶνε ἄξιον τῆς φήμης αὐτῶν τῆς μεγάλης καὶ δικαίως χρησιμεύουσι καὶ ὡς ὑγιεινὸν καὶ ὡς θεραπευτικὸν μέσον. Ἀλλ' ὅμως καὶ ὀλέθρια ἐξ αὐτῶν ἐπέρχονται πολλάκις ἀποτελέσματα διὰ τὰς ἐσωτερικὰς συμφορήσεις, ἃς συνεπάγουσι, καὶ πάθη πολλὰ γεννῶνται κατὰ διάφορα ὄργανα ἐκ τῆς ἀκαταλήλου ἢ κακῆς αὐτῶν χρήσεως. Ἰδίως δὲ παρατηρεῖται τοῦτο ἐπὶ γυναικῶν. Πολλὰ τούτων μετὰ τὰ λουτρά γίνονται νευρικώτεροι, ἢ προσβάλλονται ὑπὸ πάθους τινὸς τῆς μήτρας, ὅφ' οὗ ταλαιπωροῦνται διὰ χρόνου μακροῦ.

Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεται φανερόν, ὅτι τὸ θαλάσιον λουτρὸν δὲν εἶνε μέσον ἀδιάφορον, οὐδ' ἐνεργεῖ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰς πάντας, οὐδ' ἀνέχονται αὐτὸ ἐξίσου πάντες. Ἡ θέλωμεν ὑπὲρ τὸ δέον ἐκτείνει τὸν λόγον καὶ ἠθέλωμεν ὑπερβῇ τὰ ὑπὸ τῆς Ἑστίης διαγεγραμμένα ὅρια, ἂν ἐξητάζομεν λεπτομερέστερον τὸ περὶ θαλασσίων λουτρῶν ζήτημα. Ἡρκεσθῆμεν εἰς βραχεῖαν διαγραφὴν τῆς φυσιολογικῆς ἐνεργείας τῶν λουτρῶν τούτων, ἐξ ἧς εὐκόλως καταφαίνεται ἡ σπουδαιότης τοῦ θαλασίου λουτροῦ. Ἐννοεῖται ὅτι αἱ τόσον σπουδαῖαι κατ' αὐτὸ μετακινήσεις τῶν ὑγρῶν τοῦ σώματος ἀπὸ τῆς περιφερείας πρὸς τὰ ἐσωτερικὰ ὄργανα, καὶ ἡ τῆς θερμοκρασίας τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος μεταλλαγὴ, καὶ ἡ ἐντύπωσις ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἢ κατὰ πρόσωπα διάφορος, ῥυθμιζόμεναι καταλήλως καὶ ἐφαρμοζόμεναι ὅπου ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι συμφέρει νὰ ἐφαρμόζωνται, συνεπάγουσιν αἴσια καὶ σωτηριώδη ἀποτελέσματα, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ ἐπιβληθῶσιν ἀτιμωρητῇ, ὅταν ἐπιβάλλωνται ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν.

Ὅπως μὴ καρπωθῇ βλάβην ἀντὶ ὡφελείας ὁ λουόμενος ἐν θαλάσῃ ἀνάγκη νὰ υποβάλλεται

